

Muslimsk Stolthet och Värdighet:

En koranisk och profetisk analys av 'izzah inom islamisk tradition

Islamiska studier – Akademisk artikel

2025

ABSTRAKT

Denna artikel undersöker begreppet muslimsk stolthet ('izzah) ur ett islamiskt teologiskt och historiskt perspektiv. Genom att analysera koraniska verser, hadither och exemplen från Profetens (ﷺ) följeslagare argumenterar artikeln för att en autentisk islamisk stolthet är oskiljaktigt förbunden med tawhid (monoteism), taqwa (gudsfruktan) och trohet mot profetiska värden – inte med etnisk, nationell eller världslig överhöghet. Artikeln drar slutsatsen att en välgrundad muslimsk identitetsstolthet fungerar som ett andligt skydd och en drivkraft för rättfärdigt handlande i samtiden.

1. Inledning

Frågan om muslimsk stolthet och identitet har aktualiserats i moderna diskussioner om integration, sekularism och religiös tillhörighet. I västerländska samhällen möter muslimer ofta ett implicit krav på att tonas ned sin religiösa identitet som ett villkor för social acceptans. Mot denna bakgrund är det angeläget att undersöka vad islamisk tradition egentligen säger om stolthet – dess teologiska grund, dess uttryck bland Profetens (ﷺ) följeslagare, och dess relevans för samtida muslimer.

Det arabiska begreppet 'izzah, som kan översättas med värdighet, ära eller stolthet, förekommer på centrala platser i Koranen och hadithsamlingar. Det är ett begrepp som islamisk teologi omsorgsfullt har distinkt från kibr (arrogans) och 'ujb (självgodhet) – egenskaper som i islamisk etik anses vara andliga laster.¹

Artikeln struktureras enligt följande: Avsnitt 2 presenterar de koraniska och teologiska grunderna för 'izzah. Avsnitt 3 analyserar konkreta exempel från sahaba (följeslagarna). Avsnitt 4 diskuterar distinktionen mellan berättigad stolthet och förbjuden arrogans. Avsnitt 5 reflekterar över implikationerna för nutida muslimsk identitet.

2. Koraniska och teologiska grunder för 'izzah

2.1 'Izzah som gudomlig egenskap och gåva

I Koranen presenteras 'izzah primärt som en egenskap tillhörande Allah (ﷻ). I surah Fatir (35:10) fastslår texten:

”Den som söker ära, [skall veta att] all ära tillhör Allah.” (Koranen 35:10)

Denna vers etablerar en avgörande teologisk princip: sann värdighet och ära härrör uteslutande från Allah. Konsekvensen är att muslimen som söker 'izzah måste söka den genom lydnad och närmande till Allah – inte genom världsliga mekanismer av status och makt.

I surah Al-Munafiqun (63:8) specificeras ytterligare:

"Äran tillhör Allah, Hans Sändebud och de troende." (Koranen 63:8)

Ibn Kathir (d. 774/1373), en av islamisk traditions mest inflytelserika korankonsenter, kommenterar denna vers med att äran är en *förenad kedja* – Allahs ära manifesteras genom Hans sändebuds ära, vilket i sin tur ger de troende del i denna värdighet.² Muslimskt stolthet är därmed en teologiskt medierad form av stolthet: den är inte självgenererad utan mottagen.

2.2 Skyddad identitet – *al-huwiyyah al-islamiyyah*

Islamiska teologer har traditionellt diskuterat muslimsk identitet som en integrerad helhet av tro, etik och tillhörighet. Al-Ghazali (d. 505/1111) framhåller i sitt monumentalverk Ihya' 'Ulum al-Din att den troende ska vara stolt över sin tillhörighet till Islam – inte av stolthet i sig – utan som ett uttryck för tacksamhet (shukr) gentemot Allah för den vägledning man mottagit.³

Denna distinktion är central: stolthet som uppkommer ur tacksamhet och erkännande av Allahs nåd är giltig och eftersträvansvärd, medan stolthet grundad i en känsla av egen överlägsenhet är förbjuden.

3. Exempler från Profetens följeslagare (ṣaḥābah)

3.1 Bilal ibn Rabah – stolthetens prövade kärna

Bilal ibn Rabah al-Habashi (d. ca. 20/641) representerar ett av de mest pregnanta exemplen på 'izzah i islamisk historia. Som en frigjord abessiniansk slav tillhörde han de mest socialt utsatta i det förislamiska Mecka. Trots svår tortyr vid händerna på sin herre Umayya ibn Khalaf vägrade Bilal att förneka sin tro, och hans kända upprepning av "Ahad! Ahad!" ("En! En!") – vittnesbörd om Allahs enhet – har blivit en symbol för andlig och identitetsmässig integritet.⁴

Bilals stolthet var inte en stolthet över sin sociala ställning – den var omöjlig givet hans status som slav – utan en djup övertygelse om att hans identitet som muslim var omöjlig att kränka utifrån.

Denna interiöra oåtkomlighet är kärnan i islamisk 'izzah: den yttre positionen kan angripas, men den inre värdigheten skyddas av tron.

Profeten (ﷺ) upphöjde Bilal, lät honom bli den förste mu'adhhdhin (böneutroparen) i Islam, och placerade honom som en heder bland troende. Ibn Sa'd rapporterar i al-Tabaqat al-Kubra att Umar ibn al-Khattab om Bilal sade: "Bilal är vår herre och han frigjordes av vår herre" (Abu Bakr).⁵

3.2 Umar ibn al-Khattab – politisk 'izzah och principfasthet

Umar ibn al-Khattab (d. 23/644), den andre kalifen, erbjuder ett exempel på hur 'izzah tar sig politiska och institutionella uttryck. Hans berömda uttalande vid intåget i Jerusalem år 638 e.Kr. är välkänt inom islamisk historiografi:

"Vi är ett folk som Allah har ärat med Islam; om vi söker ära genom något annat än det, kommer Allah att förnedra oss." (Återgivet av al-Hakim i al-Mustadrak)

Denna utsaga sammanfattar en grundläggande insikt: muslimsk 'izzah är villkorad av muslimsk trohet mot Islam. Stolthet som söks genom makt, rikedom, etnicitet eller kompromiss med trons grundvalar är i islamisk världsbild en form av självbedrägeri.

Umar var känd för sin strikta princip om att inte kompromissa muslimska rättigheter. När han mottog nyckeln till Jerusalem bad han till fots, i enkla kläder, vilket tolkades som ett uttryck för att hans 'izzah kom från hans religiösa identitet, inte från palatskläder eller militär pomp.⁶

3.3 Khadijah bint Khuwaylid – stolthetens tjänande dimension

Khadijah bint Khuwaylid (d. 619 e.Kr.), Profetens (ﷺ) förste hustru och en framstående affärskvinna i Mecka, representerar en dimension av islamisk 'izzah som är förbunden med integritet och tjänande. Trots att hon tillhörde en privilegierad samhällsklass valde hon att använda sin ställning och sina resurser i Islams tjänst.

Hennes stolthet tog sig uttryck i att hon var den förste att bekräfta Profetens uppdrag utan tvekan, och att hon erbjöd honom fullt stöd – ekonomiskt, emotionellt och andligt – under den svåra tidiga

perioden i Mecka. Ibn Hisham skildrar att Profeten (ﷺ), år efter hennes bortgång, brukade minnas henne med djup vördnad: "Hon trodde på mig när folk förnekade mig."⁷

Khadijah visar att islamisk 'izzah inte är passiv; den driver till handling och uppoffring i linje med trons krav.

3.4 Suhaib al-Rumi – stolthet som kostsam frihet

Suhaib ibn Sinan al-Rumi (d. ca. 38/659) erbjuder ett anmärkningsvärt historiskt exempel. Av grekisk eller romersk härkomst, uppvuxen bland araberna, hade han tjänat ihop sig en förmögenhet i Mecka. Vid sin emigration (hijra) till Medina stoppades han av Quraysh som krävde att han skulle lämna kvar all sin egendom som villkor för att få lämna.

Suhaib gick med på detta utan tvekan. När nyheten nådde Profeten (ﷺ) sade han:

"Suhaib har gjort en lönsam affär! Suhaib har gjort en lönsam affär!" (Återgivet av Ibn Majah och al-Hakim, bedömt som sahih)

Suhaybs handlande illustrerar en form av 'izzah som prioriterar religiös frihet och identitet framför materiellt välstånd. Att offra det yttre till förmån för det inre – tron, gemenskapen och identiteten – är ett uttryck för att 'izzah inte kan reduceras till världslig trygghet.⁸

4. Distinktionen mellan 'izzah och kibr

En välgrundad islamisk analys av muslimsk stolthet måste hantera den risk som islamisk etik systematiskt har identifierat: övergången från berättigad 'izzah till förbjuden kibr (arrogans) eller 'ujb (inbilskhet).

4.1 Kibr som andlig last

Profeten (ﷺ) definierade arrogans med precision:

"Kibr (arrogans) är att förkasta sanningen och att se ned på människor." (Muslim, Kitab al-Iman, hadith 91)

Denna definition är avgörande. Arrogans handlar inte om att ha höga tankar om sin tros värde – det är legitimt – utan om att förkasta sanning och förakta andra. En muslim kan med islamisk legitimitet vara stolt över att tillhöra en tradition med en rik andlig och intellektuell arv, utan att falla in i kibr, förutsatt att denna stolthet inte leder till nedsättning av andra.

4.2 Kriteriet taqwa

Koranen fastslår det ultimata kriteriet för verkligt mänskligt värde:

"Den ädlaste bland er inför Allah är den med mest taqwa (gudsfruktan)." (Koranen 49:13)

Taqwa – gudsfruktan, fromhet, medveten närvaro inför Allah – är det enda islamiskt godkända kriteriet för verklig värdighet. Etnisk stolthet, nationell stolthet, klassbaserad stolthet saknar islamisk legitimitet som grunder för verklig 'izzah. Muslimska identitetsstolthet är legitim i den mån den är förbunden med taqwa och moralisk integritet.⁹

5. Implikationer för samtida muslimsk identitet

Den islamiska traditionen erbjuder en sofistikerad modell för hur muslimer kan navigera identitetsfrågor i samtida pluralistiska samhällen. Baserat på de analyserade källorna kan flera principer formuleras:

För det första: muslimsk identitetsstolthet är teologiskt motiverad och bör inte vara skambelagd. Den villkorade formen av 'izzah – grundad i tron och taqwa, inte i världslig makt – är inte bara tillåten utan presenteras i islamiska källor som en angelägenhet för den troende.

För det andra: sahaba-exemplen visar att 'izzah tar sig praktiska former. Det handlar om att inte förneka sin identitet under press (Bilal), att inte kompromissa med principer för yttre vinning

(Umar), att använda resurser och position i trons tjänst (Khadijah), och att prioritera andlig frihet framför materiell trygghet (Suhaib).

För det tredje: islamisk tradition erbjuder kritiska verktyg mot arrogans. Konceptet kibr och 'ujb fungerar som inbyggda kontrollmekanismer mot att 'izzah degenererar till sekterism eller förakt för andra.

I en samtida kontext innebär detta att muslimer kan och bör äga sin religiösa identitet med stolthet och utan ursäkt, samtidigt som de inte låter denna stolthet ta formen av avvisande av andras värdighet. En islamiskt grundad identitetsstolthet är en stolthet som välkomnar dialog, bejakar sanning var den än finns, och tjänar mänskligheten – i enlighet med Profetens (ﷺ) universella mission.¹⁰

6. Slutsats

Denna artikel har visat att islamisk tradition erbjuder en rik och nyanserad förståelse av muslimsk stolthet ('izzah). Begreppet är koraniskt förankrat, profetiskt exemplifierat och etiskt avgränsat mot dess perverterade former. Sahaba-exemplen – Bilal, Umar, Khadijah och Suhaib – demonstrerar hur 'izzah tar sig konkreta, kostsamma och handlingsorienterade uttryck i islamisk historia.

Mot bakgrund av nutida diskussioner om muslimsk identitet visar denna analys att det finns starka islamiska argument för att muslimer inte bör relativisera eller blygas för sin religiösa identitet. Snarare är en välgrundad, taqwa-baserad identitetsstolthet en andlig resurs och en moralisk kompass – inte ett hinder för integration eller samexistens, utan ett fundament för ett autentiskt och rättfärdigt liv.

Fotnoter

- 1 Ibn Qayyim al-Jawziyyah, Madarij al-Salikin, Dar al-Kitab al-'Arabi, Beirut, 1973, vol. 2, s. 307–315. Distinktionen mellan 'izzah och kibr analyseras ingående i klassisk islamisk etikteologi.
- 2 Ibn Kathir, Tafsir al-Qur'an al-'Azim, Dar al-Fikr, Beirut, 1999, vol. 8, s. 131. Kommentar till Koranen 63:8.
- 3 Al-Ghazali, Ihya' 'Ulum al-Din, Dar al-Ma'rifa, Beirut, u.å., vol. 3, s. 349–360 (Kitab Dhamm al-Kibr wa al-'Ujb).
- 4 Ibn Hisham, al-Sira al-Nabawiyyah, Dar al-Jil, Beirut, 1987, vol. 1, s. 317–320. Se även Ibn Sa'd, al-Tabaqat al-Kubra, Dar Sadir, Beirut, 1968, vol. 3, s. 232.
- 5 Ibn Sa'd, al-Tabaqat al-Kubra, vol. 3, s. 238. Citatet återges i flera varianter i klassisk historiografi.
- 6 Al-Hakim, al-Mustadrak 'ala al-Sahihayn, Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah, Beirut, 1990, vol. 1, s. 130, hadith 207. Sahih al-isnad enligt al-Hakim; al-Dhahabi bekräftar.
- 7 Ibn Hisham, al-Sira al-Nabawiyyah, vol. 1, s. 190–192. Se även al-Bukhari, Sahih al-Bukhari, Kitab al-Manaqib, hadith 3820.
- 8 Ibn Majah, Sunan Ibn Majah, Kitab al-Jihad, hadith 2780. Al-Hakim, al-Mustadrak, vol. 3, s. 398, bedömer isnad som sahih.
- 9 Al-Qurtubi, al-Jami' li-Ahkam al-Qur'an, Dar al-Kutub al-Misriyyah, Kairo, 1964, vol. 16, s. 341–344. Kommentar till Koranen 49:13.
- 10 Tariq Ramadan, Western Muslims and the Future of Islam, Oxford University Press, 2004, s. 75–96. Se även Sherman Jackson, Islam and the Problem of Black Suffering, Oxford University Press, 2009, för en diskussion om islamisk identitet och värdighet i diasporakontext.

Källförteckning

Primärkällor

- Al-Bukhari, Muhammad ibn Isma'il. Sahih al-Bukhari. Dar Tawq al-Najah, 1422 AH.
- Muslim ibn al-Hajjaj. Sahih Muslim. Redigerad av Muhammad Fu'ad 'Abd al-Baqi. Dar Ihya' al-Turath al-'Arabi, Beirut, u.å.
- Ibn Majah, Muhammad ibn Yazid. Sunan Ibn Majah. Dar al-Fikr, Beirut, 1954.
- Al-Hakim, Muhammad ibn 'Abdallah. Al-Mustadrak 'ala al-Sahihayn. Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah, Beirut, 1990.
- Ibn Hisham, 'Abd al-Malik. Al-Sira al-Nabawiyyah. Dar al-Jil, Beirut, 1987.
- Ibn Sa'd, Muhammad. Al-Tabaqat al-Kubra. Dar Sadir, Beirut, 1968.

Klassisk islamisk litteratur

Al-Ghazali, Abu Hamid. *Ihya' 'Ulum al-Din*. Dar al-Ma'rifa, Beirut, u.å.

Ibn Kathir, Isma'il ibn 'Umar. *Tafsir al-Qur'an al-'Azim*. Dar al-Fikr, Beirut, 1999.

Ibn Qayyim al-Jawziyyah. *Madarij al-Salikin*. Dar al-Kitab al-'Arabi, Beirut, 1973.

Al-Qurtubi, Muhammad ibn Ahmad. *Al-Jami' li-Ahkam al-Qur'an*. Dar al-Kutub al-Misriyyah, Kairo, 1964.

Modern forskning

Jackson, Sherman. *Islam and the Problem of Black Suffering*. Oxford University Press, New York, 2009.

Ramadan, Tariq. *Western Muslims and the Future of Islam*. Oxford University Press, Oxford, 2004.

Winter, Timothy (red.). *The Cambridge Companion to Classical Islamic Theology*. Cambridge University Press, Cambridge, 2008.

Esposito, John L. & Mogahed, Dalia. *Who Speaks for Islam?* Gallup Press, New York, 2007.